

El cost de la desigualtat: com la riquesa i les rendes extremes ens perjudiquen a tots

El món ha d'establir urgentment els objectius per fer front a la desigualtat i a la riquesa extrema

Actualment, s'accepta que la creixent riquesa extrema i la desigualtat són un greuge pel progrés humà, i que és necessari actuar per aturar-les. Aquest mateix any, l'Informe de Risc Global del Fòrum Econòmic Mundial qualifica la desigualtat com un dels principals riscos mundials del 2013¹. El propi FMI i la revista *The Economist*² hi estan d'acord. A tot el món, les protestes del moviment *Occupy* van demostrar la creixent indignació pública i la sensació de que la desigualtat a tot arreu ha anat massa lluny³.

En l'última dècada, l'atenció s'ha centrat exclusivament en una de les meitats de l'equació de la desigualtat: acabar amb la pobresa extrema. La desigualtat i l'extrema riquesa que contribueixen a aquest fet no es consideraven rellevants, o simplement es veien com un requisit previ. Es creia que la riquesa creada pel creixement generava benefici per tothom i que per tant també ajudaria als més pobres.

Sha fet una un gran avanç en la lluita contra la pobresa extrema. Centenars de milions de persones han vist millorar les seves vides espectacularment. El món hauria d'estar orgullós⁴. mon, d'un fenomen històric sense precedents com aquest. Però si mirem cap a la propera dècada, i cap als nous objectius de desenvolupament que necessitem per definir el progrés, cal demostrar que també estem abordant el problema de la desigualtat. Això significa no només mirar als més pobres, sinó també als més rics⁵. Oxfam creu que la reducció de la desigualtat és clau per lluitar contra la pobresa i per assegurar un futur sostenible per a tothom. En un món de recursos finits, no podem acabar amb la pobresa tret que reduïm la desigualtat ràpidament.

És per això que estem demanant una nova fita mundial per acabar amb l'extrema riquesa el 2025, i revertir el ràpid augment de la desigualtat que observem en la majoria dels països en els últims vint anys, reduint-la de nou a nivells de 1990⁶⁷.

La riquesa extrema i la desigualtat estan assolint nivells diferencials mai abans registrats

Durant els últims trenta anys la desigualtat ha crescut dramàticament en molts països. Als EUA, la proporció de la renda nacional que correspon al 1% més ric de la població s'ha duplicat des de 1980, del 10 al 20%. El 0,01% més ric, ho ha quadruplicat⁸ fins a nivells mai abans registrats. A nivell global, el 1% de la població mundial (60 milions de persones)⁹ i, especialment el grup selecte del 0,01% (600.000 persones - hi ha al voltant d'1.200 multimilionaris al món), han incrementat la seva fortuna frenèticament durant les últimes tres dècades¹⁰. Això no es limita als EUA o als països rics. En el Regne Unit la desigualtat està tornant acceleradament a nivells no recordats des de l'època de Charles Dickens¹¹. A Xina, el 10% més ric de la població acumula gairebé el 60% de les rendes. Els nivells de desigualtat xinesos són similars als de Sud-àfrica¹², que és, actualment, el país amb més desigualtat al

món, molta més que en l'última etapa de l'*apartheid*¹³. Fins i tot en molts dels països més pobres la desigualtat ha crescut veloçment¹⁴.

Globalment, les rendes del 1% més ric han augmentat un 60% en vint anys¹⁵, i el creixement de les rendes del 0,01% ha estat fins i tot superior¹⁶.

Arran de la crisi financera, el procés s'ha accelerat i el 1% més ric del món¹⁷ ha augmentat encara més les seves rendes¹⁸. El mercat de béns de luxe ha registrat un creixement anual de doble dígit des que es va deslligar el fenomen¹⁹. Tant si es tracta d'un cotxe esportiu o d'un súper iot, de caviar o xampany, mai abans en la història hi havia hagut una demanda tan gran de productes de luxe.

El FMI ha reconegut que la desigualtat és perillosa i discriminatòria, i que és capaç de generar violència i disturbis civils²⁰. Les enquestes mostren que la població de diversos països està cada vegada més preocupada per aquest problema, i que ho comparteixen persones de tot el ventall polític^{21,22}.

La riquesa extrema i la desigualtat són econòmicament ineficients

Hi ha un creixent consens que apunta al fet que, si bé un cert grau de desigualtat pot beneficiar el creixement incentivant els inversors de risc i la innovació, els nivells de desigualtat existents són econòmicament perjudicials i ineficients²³. Limiten la quantitat global de creixement i, al mateix temps, el creixement no beneficia a la majoria. La consolidació de tanta riquesa i de capital en poques mans és ineficient perquè deprimeix la demanda, un punt popularitzat per Henry Ford²⁴ i, més recentment, pel multimilionari Nick Hanauer en la seva discutida *TED talk*²⁵.

Senzillament, hi ha un límit al nombre de iots de luxe que una persona podria desitjar o posseir. Els salaris en molts països amb prou feines han augmentat en termes reals durant diversos anys, i la majoria dels beneficis han estat per al capital²⁶. Si aquests diners es repartissin més equitativament entre tota la població, hi hauria més gent amb un major poder adquisitiu, que al seu torn impulsaria el creixement i reduiria la desigualtat²⁷. Els 100 multimilionaris més rics del món van afegir 240.000 milions de dòlars a la seva riquesa durant el 2012, suficients per posar fi a la pobresa mundial quatre vegades²⁸. Com a conseqüència, als països més igualitaris el creixement harmònic és molt més eficaç en la reducció de la pobresa. La recerca d'Oxfam ha demostrat que a Sud-àfrica, a causa del seu gran nivell de desigualtat, i malgrat haver tingut un creixement econòmic sostingut, hi haurà més un milió de nous pobres abans de 2020, tret que es prenguin noves mesures²⁹.

La riquesa extrema i la desigualtat corrompen políticament

Com diu el vell refrany, "diners són poder", i, per tant, les societats més desiguals representen una amenaça significativa per a la democràcia. Aquest poder pot ser exercit legalment a través dels centenars de milions que es gasten cada any en molts països en *lobbies* polítics que, de manera il·legítima, utilitzen els diners per corrompre el procés polític i comprar la presa de decisions que hauria de ser democràtica.

Joseph Stiglitz³⁰, entre d'altres³¹, ha advertit sobre com la liberalització financera ha dotat d'un enorme poder a la indústria financera, que al seu torn ha donat lloc a una major liberalització. En el Regne Unit, el partit conservador governant rep més de la meitat de les seves subvencions de les entitats de serveis financers³². La compra de polítics per les elits financeres és també molt freqüent als països en desenvolupament, la qual cosa porta a polítiques que beneficien a una minoria molt rica en lloc de la majoria que és més pobre, fins i tot en democràcia³³.

La riquesa extrema i la desigualtat són divisives

La riquesa extrema i la desigualtat afebleixen les societats, i això condueix a una mobilitat social molt inferior. Si neixes pobre en una societat molt desigual, hi ha moltes probabilitats d'acabar la teva vida sent pobre. Richard Wilkinson, coautor de *Spirit Level*³⁴, afirma que el somni americà és més real a Suècia que del que mai ha estat als Estats Units³⁵. La mobilitat social s'ha reduït en molts països a mesura que la desigualtat ha augmentat³⁶. Si les elits riques usen els seus diners per comprar serveis, sigui educació o sanitat privada, això implica que tindran menys interès en els serveis públics o en el pagament dels impostos per recolzar-los. A més, les elits són molt més propenses a acabar en càrrecs polítics o altres llocs de poder, afermant encara més la desigualtat. Els fills són propensos a ser tan o més rics que els seus pares, augmentant també la desigualtat intergeneracional³⁷.

La desigualtat s'ha relacionat amb diversos problemes socials, com la violència, la salut mental, la delinqüència i l'obesitat³⁸. S'ha demostrat que no només és dolenta per als pobres en les societats desiguals, sinó també per als rics. Els rics són més feliços i saludables si viuen en societats més igualitàries³⁹.

La riquesa extrema i la desigualtat destrueixen el medi ambient

A mesura que el món entra ràpidament en una nova era sense precedents d'escassetat i volatilitat, la desigualtat extrema es fa més inassequible i destructiva per al medi ambient. El Banc Mundial ha demostrat que els països amb una distribució més equitativa són més equitatius i més eficients, i creixen més ràpid⁴⁰.

S'ha calculat que el 1% més ric de la població consumeix 10.000 vegades més carboni que el ciutadà mitjà d'EUA⁴¹. Si tenim en compte la creixent escassetat de recursos, com la terra i l'aigua, hem d'evitar la monopolització d'aquests en mans de pocs per poder tenir un futur sostenible. La disminució de la pobresa lluitant contra l'extrema riquesa serà cada vegada més difícil a mesura que els recursos escassegin. Les societats més igualitàries estan més capacitades per fer front a desastres naturals. A més, existeixen estudis que afirmen que aquestes estan també més capacitades per reduir les emissions de carboni⁴².

La riquesa extrema i la desigualtat no són ètiques

Gandhi va dir la famosa frase "la Terra proporciona prou per satisfer les necessitats de tots els homes, però no la cobdícia de cada home". Des del punt de vista ètic, és molt difícil justificar la riquesa excessiva i la desigualtat. De fet, la majoria dels filòsofs i totes les grans religions adverteixen en contra de la cerca de la riquesa excessiva costi el que costi, i prescriuen repartiment de les rendes entre els membres menys afortunats de la comunitat. Per exemple, l'Alcorà prohibeix la usura, i diu que els rics haurien de repartir una porció dels seus diners entre menys afavorits. La decisió de Bill Gates i Warren Buffet de regalar part de la seva fortuna o demanar una major tributació a l'excés de riquesa és un exemple per a la resta dels multimilionaris del món.

La riquesa extrema i la desigualtat no són inevitables

Després de la Gran Depressió, als EUA durant la dècada de 1930, es van prendre grans mesures per fer front a la desigualtat i als interessos creats. El president Roosevelt va dir que la "igualtat política que havíem aconseguit era insignificant enfront de la desigualtat econòmica"⁴³. Aquests passos es repeteixen a Europa després de la Segona Guerra Mundial, donant lloc a tres dècades de creixent prosperitat i reducció de la desigualtat. El creixement de les economies dels anomenats "tigres asiàtics", com Corea del Sud, va ser similar, ja que es va aconseguir reduint les desigualtats i distribuint els beneficis entre la societat⁴⁴. Més

recentment, països com Brasil⁴⁵, anteriorment emblema de la desigualtat extrema, han aconseguit canviar la tendència global i prosperar reduint també la desigualtat.

Les polítiques necessàries per reduir la desigualtat són ben conegudes. L'estratègia de treball decent amb un salari decent ha tingut sempre un gran impacte. L'augment del poder del capital sobre el treball ha estat identificat per Paul Krugman⁴⁶, entre d'altres, com una de les principals causes de la recent crisi⁴⁷, ja que significa que els actius no s'estan utilitzant de forma productiva i, al seu torn, redueixen la demanda.

Els serveis gratuïts públics són crucials per anivellar el camp de joc. En països com Suècia, saber que si et poses malalt rebràs un bon tracte, independentment dels teus ingressos, és un dels assoliments més importants i un dels igualadors més grans del món modern. Saber que si perds el treball, o si passes per un mal moment, hi ha una xarxa de seguretat que t'ajudaran a tu i a la teva família, és també clau per lluitar contra la desigualtat. De la mateixa manera, l'accés a una educació de qualitat per a totes les persones és una gran arma contra la desigualtat.

Finalment, la regulació i els impostos juguen un paper fonamental per frenar l'extrema riquesa i la desigualtat. Limitar les primes, la quantitat de diners que la gent pot guanyar com a múltiple dels guanys dels pitjor pagats, les taxes d'interès i l'acumulació de capital són polítiques que s'han anat abandonant i que es podrien restablir. També és essencial la instauració d'impostos progressius que redistribueixin la riquesa dels més rics als més pobres, encara que actualment ocorre tot el contrari- els impostos són cada vegada més regressius i els més pobres paguen majors taxes efectives d'impostos que els rics. Aquest és un argument ressaltat pel multimilionari Warren Buffet, entre d'altres, qui demana impostos més alts pels més rics⁴⁸. Prendre fortes mesures contra l'evasió d'impostos i l'evasió fiscal va de la mà amb una fiscalitat més progressiva. Tancar els paradisos fiscals i acabar amb la carrera global cap avall en matèria de fiscalitat, per exemple, amb un tipus mínim acordat a nivell mundial de l'impost de societats, marcaria la diferència. S'estima que més d'una quarta part de la riquesa global- més de 32 bilions de dòlars- es mantenen fora de gravamen⁴⁹. Si aquests actius anessin gravats d'acord amb les taxes sobre guanys de capital als diferents països, podrien produir almenys 189.000 milions de dòlars en ingressos fiscals addicionals⁵⁰.

Fi de l'extrema riquesa i la desigualtat

Sigui quina sigui la combinació de polítiques dutes a terme, el primer pas per aconseguir la fi de la riquesa extrema i la desigualtat és que el món ho reconegui com una meta. Existeixen molts passos que es poden prendre per revertir la desigualtat. Els beneficis són enormes, no solament pels més pobres, sinó també pels més rics. No podem donar-nos el luxe de tenir un món d'extrema riquesa i d'extrema desigualtat. No podem donar-nos el luxe de tenir un món on la desigualtat segueixi creixent en la majoria dels països. En un món de creixent escassetat de recursos, la reducció de la desigualtat és més important que mai. Necessita ser reduïda, i el més ràpidament possible.

La fi de la riquesa extrema per a l'any 2025. Invertir la creixent desigualtat extrema amb l'objectiu de tornar als nivells de 1990.

¹ <http://www.weforum.org/issues/global-risks>

² <http://www.economist.com/node/21564413> i <http://blogimfdirect.imf.org/2011/04/08/inequality-and-growth/>

³ <http://occupywallst.org/>

⁴ Paradoxalment, això significa que, mentre la desigualtat ha crescut en molts països, la desigualtat global s'ha reduït - <http://www.oxfamblogs.org/fp2p/?p=12888>

⁵ La desigualtat tradicionalment es mesura utilitzant el coeficient de *Gini. No obstant això, no aconsegueix capturar en molts casos l'extraordinari augment dels ingressos del 1% o del 0,01%, per la qual cosa és necessària una combinació de Gini i de les quantitats corresponents a diferents sectors de la societat per entendre plenament l'abast i l'escala de la desigualtat. Veure per exemple: Palma, J: http://www.un.org/esa/desa/papers/2006/wp35_2006.pdf per a una visió no-Gini.

⁶ 1990 podria ser l'any base per a un objectiu global de reducció de la desigualtat, però cada país pot posar com a base diferents anys si 1990 no és suficient en termes de reducció de la pobresa. És un cas que ha de dissenyar-se mitjançant un acord global per a la reducció de les emissions de carboni.

⁷ Cornia and Addison (2003), per exemple, van observar que entre la dècada de 1960 i 1990 la desigualtat va augmentar en dos terços dels 73 països estudiats (que representaven el 80% de la població mundial). També van veure que als països on es va incrementar la desigualtat, va ser equivalent almenys a 5 punts de l'escala de Gini. <http://www.econ.cam.ac.uk/dae/repec/cam/pdf/cwpe1111.pdf>

⁸ <http://www.economist.com/node/21564414>

⁹ Milanovic, Branko, 2012. "Global income inequality by the numbers : in history and now --an overview--," Policy Research Working Paper Series 6259, The World Bank.

¹⁰ Veure també: Crystia, F The Plutocrats

¹¹ <http://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/the-perfect-storm-economic-stagnation-the-rising-cost-of-living-public-spending-228591>

¹² <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21568423-new-survey-illuminates-extent-chinese-income-inequality-each-not>

¹³ <http://www.oxfam.org/en/policy/left-behind-by-g20>

¹⁴ <http://www.guardian.co.uk/world/2012/may/11/africa-economic-growth-jeopardised-rising-inequality>

¹⁵ <http://www.oxfamblogs.org/fp2p/?p=12888>

¹⁶ La desigualtat normalment es mesura utilitzant rendes, i moltes vegades les dades dels més rics són de difícil accés. Focalitzant sobre les rendes se subestima la desigualtat- si es té també en compte la desigualtat sobre actius, és encara major, ja que el creixement d'actius ha estat fins i tot superior al de les rendes.

¹⁷ <http://www.guardian.co.uk/society/2012/jun/14/britons-stuck-in-perfect-storm-inequality>

¹⁸ <http://www.smh.com.au/executive-style/management/the-megarich-just-keep-getting-richer-20130102-2c5m8.html>

¹⁹ <http://www.bain.com/about/press/press-releases/bain-projects-global-luxury-goods-market-will-grow-ten-percent-in-2012.aspx>

²⁰ <http://www.telegraph.co.uk/finance/globalbusiness/8296987/IMF-raises-spectre-of-civil-wars-as-global-inequalities-worsen.html>

²¹ http://www.huffingtonpost.com/2012/11/28/taxing-the-rich-poll_n_2203400.html

²² http://www.pewglobal.org/2012/12/20/slideshow-pew-researchs-global-year-in-review/pg_12-18-12_yearsides_02_capitalism/ i <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-19953634>

²³ IMF- Berg and Ostry 2011 <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2011/sdn1108.pdf>

²⁴ <http://corporate.ford.com/news-center/press-releases-detail/677-5-dollar-a-day>

²⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=IQi6xJ3-7l4>

²⁶ <http://www.clevelandfed.org/research/commentary/2012/2012-13.cfm>

²⁷ http://www.nytimes.com/2012/10/17/business/economy/income-inequality-may-take-toll-on-growth.html?pagewanted=all&_r=0 i <http://blog-imfdirect.imf.org/2011/04/08/inequality-and-growth/>

²⁸ <http://www.globalresearch.ca/billionaires-gain-as-living-standards-fall/5318471> i <http://topics.bloomberg.com/bloomberg-billionaires-index/>. Els top 100 multimilionaris del món van afegir 241 mil milions de dòlars a les seves rendes en 2012. Jeff Sachs ha estimat que costaria 175 mil milions de dòlars a l'any durant 2 anys per acabar amb la pobresa extrema.

-
- ²⁹ <http://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/bp157-left-behind-by-the-g20-190112-en.pdf>
- ³⁰ [http://www.nytimes.com/2012/08/05/books/review/the-price-of-inequality-by-joseph-e-stiglitz.html?pagewanted=all-](http://www.nytimes.com/2012/08/05/books/review/the-price-of-inequality-by-joseph-e-stiglitz.html?pagewanted=all)
- ³¹ Veure també: Winner-Take-All Politics: How Washington Made the Rich Richer—I Turned Its Back on the Middle Class by Jacob Hacker and Paul Pierson
- ³² <http://www.guardian.co.uk/politics/2011/sep/30/city-conservatives-donations>
- ³³ <http://tinyurl.com/aq9k7nk> Democratisation and the Dynamics of Income Distribution in Low and Middle-income Countries, 1985 -- 1995
- ³⁴ Wilkinson, R and Pickett K, The Spirit Level
- ³⁵ http://www.ted.com/talks/richard_wilkinson.html
- ³⁶ <http://www.economist.com/node/21564417>
- ³⁷ World Bank World Development Report 2006, pàg. 47
- ³⁸ World Bank World Development Report 2006, Equity and Development and Wilkinson, R and Pickett, K, The Spirit Level
- ³⁹ Wilkinson, R and Pickett, K, The Spirit Level
- ⁴⁰ World Bank World Development Report 2006, Equity and Development
- ⁴¹ <http://www.tomshardware.com/news/bill-gates-microsoft,5242.html>
- ⁴² http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2013039 i <http://oep.oxfordjournals.org/content/52/4/651.abstract>
- ⁴³ Great Speeches (Dover Thrift Editions) [Paperback] Franklin Delano Roosevelt (Author), John Grafton (Editor)
- ⁴⁴ L'experiència dels coneguts com a tigres asiàtics està en marcat contrast amb això. A Japó, Hong Kong, Corea del Sud i Taiwan, les taxes de creixement es van disparar en la dècada de 1960 i 1970 i la prosperitat va augmentar, però les diferències de rendes es van contreure. El coeficient Gini de Japó va caure de 0,45 a principis dels 60's a 0,35 en 1982; el de Taiwan va passar de 0,5 en 1961 a menys de 0,3 a mitjans dels 70's. Aquesta experiència va engegar la idea d'un "model de creixement asiàtic", combinant prosperitat amb equitat.' <http://www.economist.com/node/21564408>
- ⁴⁵ <http://www.economist.com/node/21564411>
- ⁴⁶ http://www.nytimes.com/2012/12/10/opinion/krugman-robots-and-robber-barons.html?_r=1&i
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2012/int061412a.htm>
- ⁴⁷ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2010/wp10268.pdf>
- ⁴⁸ <http://www.guardian.co.uk/business/2011/aug/15/warren-buffett-higher-taxes-super-rich>
- ⁴⁹ <http://www.bbc.co.uk/news/business-18944097>
- ⁵⁰ http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/The_Price_of_Offshore_Revisited_Presser_120722.pdf

